

Nem halványuló emlékek

Beszélgetés a felszabadító szovjet hadsereg volt szegedi komisszárijával

Múltak az évek, évtizedek, távolodunk azoktól a történelmi korszakoktól, amelyek előkészítették, majd megteremtették hazánk felszabadítását. Sokat tudunk dolgozó népünk társadalmi helyzetét alapvetően megváltoztató, lassan a történelmi múltba hanyatló, alapvetően boldogulást hozó harcokról. Sokat, de nem eleget. A kép még korántsem teljes. Különösen nem az azóta született, jogos kíváncsisággal telített új és újabb generáció tagjai előtt. Az idő múlása viszont azt is jelenti, hogy ritkul azoknak a sora, akik megvívta ezt a harcot, közvetlen cselekvésükkel alakították az új életformát. Arra kell törekednünk, hogy mind a résztvevőket, mind a tanúkat meghallgassuk, s mind teljesebb képet nyerjünk.

Néhány hete egy váratlan találkozás örömeiben részesültem. A felszabadulásra emlékezve a Szovjet-Magyar Baráti Társaság által Moszkvában rendezett találkozón a nagy esemény ősz veteránjai szölkáltak a fiatalokhoz. Közöttük volt Malinovszkij marsall felesége és Budapest városparancsnoka, Zamercev tábornok is.

Azután egy magas, egyenes tartású férfi beszélt emlékeiről. M. Szulskij őrnagy volt, a felszabadító szovjet katonák szegedi komisszárijának. Később alkalmam nyílt arra, hogy beszélgessek a nagy háborút végigharcoló katonával.

— Kérem, mondja el, mikor, milyen körülmények

között járt Szegeden, és milyen emlékeket hord magában a városról, lakóiról?

— Katonáinkkal a legelső között léptem Magyarországra földjére, majd Szegedre a felszabadító harcok során. A lakossággal a találkozás tehát igen nehéz helyzetben történt. Kritikus időket éltünk akkoriban, aminek egyik oka az volt, hogy az emberek nem láttak tisztán. Engem ez nem lepett meg, mert tudomásom volt arról, hogy az akkori hivatalos magyar propaganda félelmet, rettegést keltett irántunk, erősen elferdítve a valóságot katonáink magatartásáról. Ilyen körülmények között sokat kellett dolgoznom a feloldás elősegítéséhez. Ez a munka nem volt idegen tőlem. Mint felelős, vezető beosztású politikai tisztnek, elsőrendű feladataim közé tartozott katonáink megfelelő felkészítése az újabb és újabb kemény harcokra, valamint arra a magatartásra, ami kötelező volt a civil lakossággal szemben. Hiszen nem a nép, hanem kizárólag az ellenség ellen harcoltunk. Mint ember is teljes igyekezetemmel fáradoztam a jó kapcsolatokról mielőbbi megteremtésén. Így az megelégedésemre szolgált, hogy Szegeden hamarosan jó eredményeket értem el. Rövid idő alatt megváltozott az emberek véleménye. A dolog azzal folytatódott, hogy több esetben — talán ma is élő — baráti, jó ismerősi kapcsolat alakult ki katonáinkkal. Most is igen jó érzéssel tölt el az a tu-

dat, hogy feladatokat ilyen sikerrel láthattam el.

— Önnek voltak-e Szegeden ilyen kapcsolatai, és jelenleg tart-e érintkezést a várossal, lakóival?

— Magam sem tudom az okát, de nekem nem volt ilyen kapcsolat. Talán a sajátos körülményeim hozták így. Az idő is elég rövid volt hozzá. A Szegeden eltöltött négy hónap ahhoz volt elegendő, hogy megismerjem és megszeressem a sebesülten is szép várost, rendezett útjaival, tereivel és — sajnos — lerombolt házjaival. Tavasszal tovább kellett mennem. Ausztriából 1945 augusztusában érkeztem haza Moszkvába, egy hosszú, küzdelmekkel teli menetelés után. Sajnos, azóta sem volt alkalmam arra, hogy ellátogassak Magyarországra. Pedig sokat gondolok Szegedre, nem halványulnak emlékeim. Először én bennem a kíváncsiság, hogy mire jutott a város, hogyan tudtak élni a felszabadulás adta lehetőségekkel. Amiért én is küzdöttem társaimmal.

— Szeged nagyon sokat fejlődött és szépült. Lakói meglegedett, boldog emberek!

— Igazán örülök sikereiknek. Kérem, adja át szeretettel küldött üdvözlőmet: A tisztelt magyar újságíróknak kívánok sok sikert a munkában és a magánéletben. Erősödjék a szovjet-magyar barátság!

Az üzenetet ezennel átadtam.

Kikli Tivadar

Újabb árhullám a Tiszán

A valamennyi vízgyűjtő területre kiterjedő esőzések hatására ismét emelkedik a Tiszának és mellékfolyóinak a szintje. Elsősorban a Sajó és a Bodrog szállít jelentősebb víztömeget, a Maros és a Hármas-Körös egyelőre kevesebbet. Az ilyen tavaszi áradásokra jellemző, hogy a felső szakaszon gyors lefolyásúak, amint azonban a hullámterekre kihatólnak, sebességük csökken és ellaposodnak az alsó szakaszon.

Az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóságtól kapott tájékoztatás szerint az elkövetkező napokban átlagosan öt-tíz centiméteres egyenletes ütemű vízállás-emelkedés várható. A hidrológiai előrejelzésekből következőleg Szegednél 650 centiméter körüli vagy azt valamivel meghaladó értékkel tetőzik majd a folyó.

A mélyebb fekvésű árterületekre már kihatott a víz, elérte a szegedi alsó rakpartot s egy-két nap alatt az újszegedi partfűrdőt is elborítja. Az árhullám tartósságától függ, hogy késedelmet szenved-e az idén is a partfűrdő megnyitása.

Az áradó Bodrog miatt az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság vasárnap másodfokú készültséget rendelt el a folyó országhatár és Sárospatak közötti szakaszán.

Modern tehenészet

Agrotechnikai látványosságnak beillő újdonságot helyeztek üzembe Szegváron, a Puskin Tsz-ben: svéd gyártmányú karusszal fejőgépet adtak át rendeltetésének a közös gazdaság szakosított tehenészeti központjában. A valamivel több mint kétféltől forintért vásárolt Alfa Laval berendezés fő erőnye a munkaerő- és munkaidő-megtakarítás mellett az, hogy jelentősen hozzájárul a minőség javításához.

A Puskin Tsz új fejőgépén egyszerre 22 tehenet fejnek, egyetlen ember közreműködésével. Most a gazdaságban egyedül a hűtés okoz gondot: az új gép kapacitása a meglévő hűtőgépet meghaladja. Ezért megkezdtek a tárgyalást a megyei tejipari vállalattal, amely kezdettől fogva hathatós szakmai és technikai segítséget nyújt a tsz-nek. Ez az összefogás hozta létre megyénk ma legmodernebb tehenészetét.

Diák-képzőművészek kiállítása Szegeden

A kiállítás egy részlete

Tegnap, hétfőn délelőtt ünnepélyesen nyitották meg a KISZ Központi Bizottsága, megyei és városi bizottsága, Oktatási, a Kulturális és a Munkaügyi Minisztérium, valamint a Tömörkény István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola által az országos diáknapi alkalmából rendezett III. országos diák-képző-, iparművészeti és népi díszítőművészeti kiállítást az Ifjúsági Házban. Az eseményen megjelent dr. Sebe János, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese, Szántó Tivadar, a városi pártbizottság osztályvezetője, Dercze László, a KISZ KB osztályvezető-helyettese, valamint Ökrös János, a Pedagógus Szakszervezet Csongrád megyei titkára is. A megjelenteket Tóth Zsuzsa, a megyei KISZ-bizottság titkára köszöntötte, majd dr. Diós József, a Tömörkényi gimnázium igazgatója nyitotta meg a kiállítást.

Ezután a rendező szervek különdíjakat adtak át. A megyei tanács vb művelődési ügyi osztályának különdíját dr. Müller Józsefné osztályvezető adta át Karácsony Györgynek, a kazincbarcikai Ságvári gimnázium tanuló-jának. A városi tanács művelődési ügyi osztályának különdíját Csanádi Géza osztályvezetőtől Varga Agnes, a győri Zrínyi Ilona Gimnázium diákja vehette át. A MÁV KISZ-bizottságának képviselőtől Koós László titkár Kalapács Erikának, a szegedi Tömörkényi István Gimnázium és Művészeti Szakközépiskola tanuló-jának adott át különdíját, a KISZ Csongrád megyei bizottságának díját pedig a sárospataki központi kollégium szakköre kapta meg. A városi KISZ-bizottság különdíját Barka Ferenc (Battányi János Gimnázium, Tapolca) nyerte el — Batki József, a városi KISZ-bizottság titkára adta át. A Tömörkényi gimnázium díját dr. Diós József igazgatótól Nagy Niké, a pécsi művészeti gimnázium tanulója vette át.

Az ünnepség résztvevői a megnyitó után megtekintették a kiállítást, amely a községek különdíját április 12-ig lesz nyitva.

Nemzetközi orvostanácskozás

A betegek mintegy tíz százaléka reumás panaszokkal kerül újra és újra betegápolmányba. Gyógyításukban nélkülözhetetlenek az úgynevezett természetes gyógymódok, mindenekelőtt a gyógyvizek. A sérülések, az ideg-, a szív- és érrendszeri megbetegedések, a krónikus gyomor- és bél-, valamint a légzőszervi megbetegedések világszerte tapasztalható terjedésével párhuzamosan nő a természetes

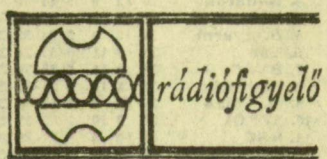
gyógymódok — a normál- és termálvizkezelések, az elektro- és mozgásterápia, valamint a gyógytorna — jelentősége.

A természetes gyógymódok alkalmazásáról, a gyógyszerekkel kombinált kezelések lehetőségeiről kezdődött háromnapos nemzetközi orvoskollokvium Budapesten, hétfőn, a Margitszigeti Nagyszállóban.

Magyarország világszerte szerteágazóan páratlanul gazdag gyógyvizekben, gyógyhelyeinkben évente mintegy 40 ezer beteget részesítenek főleg rehabilitációs kezelésben. A soproni szanatóriumokban többek között a szív-, a reumás és a légzőszervi betegségekben, Mátraházán és Kékesen ugyanakkor a légzőszervi betegségekben, Parádán a gyomor- és bélbántalmakban, valamint a nőgyógyászati betegségekben szenvedők találhatnak gyógyulást, illetve betegségükben enyhülést. Évente sok ezer külföldi beteg keresi fel — a hazai betegek mellett — egyebek között Balatonfüredet, Hévízet, Harkányt, Visegrádot. Világszerte ismertek a budapesti gyógyfürdők: a Rudas, a Gellért, a Széchenyi, a Dagály és minden bizonyítva rövid időn belül felzárkózik hozzájuk az új Termál-szálló is. A margitszigeti kénesei jellegű gyógyvízzel itt mindenekelőtt a mozgásszervi betegségeket gyógyíthatják sikerrel. A tanácskozáson 17 európai, valamint néhány észak-afrikai ország, és hazánk összesen mintegy 130 szakembere vesz részt.

S. E.

Háború után — londoni módra

„Mottó helyett két adat: az utolsó V-2 szárnycs bomba 1945. március 27-én csapódott be Londonban; ezt a hangjátékot 1946. július 15-én mutatta be a BBC.” Így hangzott a bevezető a század egyik leghíresebb angol költőjének, Dylan Thomasnak Londoniak című hangjátéka előtt, múlt héten szombaton este a Kossuth rádióban.

A Big Ben harangjátéka és a Gyertyafény-keringő hangjai igen stílusosak tettek a brit atmoszférát, a leghétköznapiabb londoni házaspár, Mr. és Mrs. Jackson egyetlen napja pedig az általánosban különös volt — és egyáltalán nemcsak a főhősök „angolsága” miatt. A második világháborút közvetlenül követő idők kisemberei álmodnak, dolgoznak, filozófálnak-politizálnak, vacsoráznak és szóróznak itt, a felületes hallgató valóban találhat: ugyan mi ebben az egészben az érdekes?

A század közepén az angol irodalomban a hangjáték egyik sajátos válfaja, az úgynevezett feature (magyarul: jellemvonás, jellegzetesség) uralkodott. Iskolapéldáját éppen Dylan Thomas adta A mi erdőnk alján című művével. A végig jelenlévő narrátor — annak idején a Londoniak bemutatóján maga a költő személyesítette meg — egészen hétköznapi, egészen szürke és egészen jellegzetes emberek élethelyzeteit kommentálja. Fontosabban nem is kommentálja, inkább csak alá-

festi, illusztrálja, kicsit értelmezi. Ami a légvégen krikstályosodik: a tipizálás eszközeivel regisztrált tudat-társadalmi állapot. A konklúziók a hallgatóra bízhatnak. A tárgyilagosság angolosan hüvös, kimért — és kíméletlenül igaz tartalmú. Varga Géza rendező és Mesterházi Márton dramaturg bevalótlan az emberábrázolás felé „hangjátékosította” tovább Dylan Thomas alkotását. Felfogásuk alapja a hétköznapi világban megalkotott emberiségmodell felmutatása volt — háború utáni pszichózisban, londoni módra. A londoniaknak pedig, mint millióknak szerte másutt a világon, csak az a végső reményük maradt ekkorra, hogy az emberiség talán tanult valamit az 1939-1945 közötti évekből.

Háború után romot takarítanak. Olyan törvényszerűség ez, mint hogy az év után ivás következik. Közben a munkások megjegyzései, csákányos vagdalkozás közepette: „No, most egyet a jó öreg Hitlernek!” „Adjá isten, hogy valamit ezekből is tanuljunk!” És így tovább. Ilyen egyszerű ez. Az ember döbbenet hallgat, mert ezekből a sokszor naiv, néha éppenséggel bugyuta mondatok mögött a lángoló London képe sejlik föl, a föld színéről letrökölt Coventry és a többi szép angol város. És az angol nép különleges ízü hősiesége, amit efféle apróságok bizonyítanak: a bolt ajtaján tábla, közli a nyit-

vartartást. Hozzá egy megjegyzés: szombaton ekkor, becsapódás esetén azonnal zárunk. Blöd humor, fávica? Meglehet. Mégis ezeken a sajátos humorú, egyszerű londoniakon múltott, hogy Churchillnek lehetett igazsága: „Inkább elveszünk egy szálig, de egyetlen fasiszta német hódító nem teszi lábát szigetünkre.”

Domonkos László

Tévéjátékok

BÜNYÜGY, LÉLEKELEM-ZESSEL. Tersánszky Józsi Jenőnek e közelmúltig ismeretlen regényéből a műsorújságbeli előzetes szerint azért készült tévéjáték, hogy teljesedhessen az íróról alkotott képünk. Valószínűleg nem arra gondoltak a mű készítői, hogy legfőbb ideje megtudnunk: a klasszikusként számon tartott Tersánszkyknak is létezik olyan írása, amely klasszissal gyengébb az általános ismerteknél... Mindenesetre ezt sikerrel bizonyította a Nemere László rendezte tévéjáték.

Bünygyet még csak-csak találtunk benne, lélekelemzést annál kevésbé. Fordultak, gördültek a történet, de kevés a valódi krimi-izgalom. Az a körülmény, hogy nem tudjuk, az egyik főszereplő szélhámos-e, avagy illegálisba vonult kommu-

nista; a másik betörő-e, avagy nyomozó — szóval ez a szándékolt homályosság inkább zavart kel, mint izgalmat. Talán azért is, mert nincs tét: kiderült az igazság vagy nem, a játék marad, mi volt, klasszikus séma szerint bonyolított bünygyi sztori, amelyben ügyis lebukik, aki ezt érdemli, és elnyeri jutalmukat a jók. Minthogy a szereplőkről semmi személyes nem tudunk meg, nem sajátos karakterek, csak a nyomozószerep, a szélhámos szerep stb. betöltői, a lélekelemzés még nézőként sem kísérelhetjük meg. Ami a jussunk: első-rakozhatunk azon, ha van hozzá kedvünk, hogy e szereplőkből hogyan szerepelnek a színészek. Bánsági Illdikó, Lukács Sándor, Oszter Sándor megfelelő könyvelésséggel és elevenséggel.

VÉGKIÁRUSÍTÁS. Andrács Ferenc látszólag a „vásárosok társadalmáról” rendezett tévéfilmet Munkácsi Miklós írásai alapján. Látszólag, mondjuk, mert való igaz, hogy eladók, vevők, kisemberek és nagymenők, szorgalmas kisiparosok és nagy-csalók, „bárók” a szereplői, a Végkiárusítás mégis — rö-lunk szól. Az értelmes élet utáni elemi vagy mindannyiunké, mondja ki a vásárosok tragédiájával Munkácsi és Andrács; az érte való küzdelmünk szünet nélküli, több felvonásos dráma, melynek lényegét nem érinti, hogy miséle színpadon játszódik. Válságban vagy másutt. Első-sorban Margittay Ági segített sokat a rendezőnek, hogy általános érvényűt mondhas-son e sajátos életszelet ábrázolásával.